

A'
TSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI FELSÉG'
ENGEDELMÉVEL.

01010101010

Nro 25.

**Költ Bétsben, Sz. Mihály Havának (Septembernek)
 25-dik napján 1798-dik Elztendőbenn.**

*Bonaparte' Hajósseregénn, Alexán-
 dria előtt történt szerentsétlenségnek kör-
 nyűlállásos előadása:*

Nelson Ánglus Admirális, Sziczi-
 liának Szirakúzai Kikötőhelyéből Júl. 25-dik
 napján indúlt ki az Alexandriai Kikötő-
 hely felé, hová Augustus' 1-ső napján estve
 el is érkezett. Látvánna' Fr. Hajósnép Nel-
 son' hajóit: úgy vélekedett, hogy ki pi-
 henteti Nelson elébb a' maga Népét, 's

C c

úgy fog viadalhoz: de az Ánglus Vezér, hamar akárvánn szerentsét próbálni, mi-helyt el érkezett: azonnal két részre osztotta Seregét, 's egygyiket, háta megé küldötte a' Fr. Hajósseregnek; a' masikkal pedig előtte állapodott meg annak. Ez hogy meg-történhessenn, nem is álmodták a' Frantziák: mert ők az Alexándriai tágas és kerületes formájú Kikötőhelyébe, úgy állították rendbe a' magok hajóit, hogy jobb kéz felől, egy Abukir nevű Sziget tsut-sáról, bombi-golyóbisokat hányó nagy mo-zsár-ágyúk védelmezhatték őket, bal felől pedig egy fővényes térség vólt, a' melyhez ha közelítettek vólna az Ánglu hajók, fenn akadtak vólna rajta. Hogy a' Frantzia hajók' rendje annál erősebbenn álljon, moz-dúlhatatlanokká tették azokat, a' tenger-be le-hányt vasmatskáik által: szállító ha-jójikat pedig Abukir Szigete megé hely-heztették. Ezenn Sziget' Battériája, éppen el nem ijjeszthette Nelsont, meg-határozott szándékának végre-hajtásától, mely is a' vólt, hogy felét Seregének a' Sziget előtt küldje a' Fr. Sereg' háta megé. El is kül-dötte szerentséssenn: és ő is, a' Fr. ák' példája szerént, vasmatskákat hányatott le minden hajójából a' tengerbe. Ily állásbann, Aug. 1-ső napja' estvéjétől fogva 3-dik Augustusig, rettenetessenn ágyúzta egymást a' két Fő, tsak ottan ottan szánvánn egy kevés időt a' pi-

henésre. Mindjárt az első nap, estvéli tíz órakor, fel vetődött a' l' Orient nevű 120 ágyús Fr. Admirális-hajó, 's ezer Személyekkel egyetemben, a' kik rajta tusakodtak, alá szállott a' tenger' méjjségébe. Hasonló sorssa lett más nap, egy Timoleon nevű 74 ágyús Fr. lénei hajónak is. Két 80, és hét 74 ágyús hajókat és egy Fregátot el nyertek az Ánglusok. Egy 80 és egy 74 ágyús Fr. lénei hajó, két Fregátokkal egygyütt, el lopták magokat a' tsata rendből, de igen meg rongáltt állapotbann, Korszira felé, a' mint hallatott, 's ugyau azért mindjárt kergető hajókat indított Nelson Admirális arra felé. Két Frantzia Fregátok, és egy bombi-hányó Galliota el égtek. — Az Ánglusoknak tizenhárom lénei hajójok, 's egy 50 ágyússok vólt, és egygyet is el nem vesztettek azon szinte képzelhetetlen szörnyűségű hartz közbenn, melynek mássát, meg-vallja maga a' Londonba ment Kapitány, hogy soha se' látta; mert az egymás ellen tüzet okádó hajókat, úgy lehetett nézni, mint meg annyi kis Várakat, minthogy mozdúlhatatlanul állottak, mintegy a' tengerbe le-szegezve a' vasmatskákonn. Az Ánglusok közzül, kétszázötvennyóltz ember maradt halva, és hatszázhetvenhét esett sebbe. A' hóltak' száma közzül való egy Hajós Kapitány; a' sebessek közzül pedig maga Nelson Vezér is: de a'

sebbe nem veszedelmes. — A' Fr. Hajós-sereg, a' mely viaskodott, állott, mint már az előre botsátott előadásból is ki-tetszik: egy 120; három 80; 's kilentz 74 ágyús líneai hajókból: továbbá, két 40; két 36; és egy 28 ágyús Fregátokból, 's egy bombi-hányó Galliótból. — Ember veszteségeket a' Fr. áknak, ötezerkétszázhuszonhat Személlyekre számlálta a' Fr. Kommisszárius, kik részszerént meg-ölettetek, részszerént a' tengerbe fúltak, részszerént pedig, a' hajókkal egygyütt el égtek. Az el fogott Fr. ák' számát háromezerhétyszázöt-re tette a' Nagy-Britanniai Kommisszárius. Ezeket Nelson, hogy eleséggel ne kényteleníttessék tartani, ki-rakatta Egyiptom' partjára; az el vett hajókat pedig Gibráltárba küldötte. Maga az Alexándriai Kikötőhelyet körül fogta; hogy ki ne lopakodhassanak onnét, a' frantzia szállító hajók, úgymint a' mellyek, két líneai (néhai Velenzei) hajókkal egygyütt, Abukir Szigete megé vették magokat. Minthogy Abukirban bombi-hányó Battriájok vagyon a' Fr. áknak: Nelson is el küldött bombi hányó mozsarakért Konstántinápolyba, a' hol különben is meg völt már határozva akkor tájban alkalmasint, a' Frantziák ellen indítandó had, mely Aug. 18 dikánn, nyilván is ki-hirdetődött, következő értelmű ki-fejezésekkel: „A' Mindenható

Istennek, és a' Nagy Prófétának Muhammednek nevébenn, serkéntetnek minden fegyverfogható Muselmanoknak. hogy tartsák el múlhatatlan kötelességieknek, haladék nélkül a' (közönségesen ki-tett nagy) hadi zászlóhoz gyülekezni, mely alatt a' Felséges fényes Portának igaz ügyét, ől-talmazhassák az Ördögfiak ellen. " (Ezek a' Török Udvarnak valóságos ki-fejezése.)

A' Konstantinápolyi Tudósítások szerint, az is bizonyos immár: hogy a' Fr. Követség' Helytartója Ruffin, bé záratattott a' hét-tornyos épületbe, egyéb Fr. ák is meg-árestáltattak Pera nevű Külső-városbann, és a' Fr. Kalmár portékák, 's egyéb jószágok le-tartóztatódtak. "

Bonaparte,

a' leg-újabb Tudósítások szerint Egyiptom' mostani Fővárosábann Cairóban volt; de a' Seregében, sok kárt tett, mind a' rekkenő hévség, mind a' rozsfz víz, mind a' fegyveres Lakosoktól való gyakor meg-támadtatás.

Német Birodalmi Tudósítások.

A' Német Deputátzió, Sept. 10-dikénn készítette el a' Fr. Követekhez szólló feleletét, 's abbann is tett még egy új áldozatot, mellyet így fejezett ki: hogy ha tsak ugyan St. Pétersau nevezetű Szigetnek ál-

tal-engedésétől függ a' Békességnek siettetése: mint a' Deputáció fundamentomossann gyaníthatja: kész azt is által engedni: de oly reménységgel, hogy a' Fr. Direktórium is tellyesíti a' Német Birodalomnak már sokszor nyilatkoztatott kívánságait; nevezetessenn, hogy vízfzfa vonvann Seregeit a' Rajna' jobb meljékeiről, könnyebbulést szerez ezen el aléltt vidékeknek, melyeknek a' Fegyvernyugvás és békességalku alatt, szinte a' kétségbe esésig neki keserített ügye mellett, fel emeli szavát az emberiség, és a' Nemzetek' Törvényre.

Ezen feleletet által is küldötte Tsászár Ő Felsége' Biztosa Gróf Metternich Sept. 11-dikénn a' Fr. Követekhez, kikhez egyfzersmind küldött ugyan akkor egy más Írást, is, három Alsó - Rajnai birtokos Nemeseknek, Cathcart, Zillenhard, és Kellenbach Uraknak ügyébenn, úgymint a' kiket az Alsó-Rajnai Fr. Ofztály Elöljárói, a' Kiköltöztek' laistromába írtak bé, 's ahoz képest, jószágaiknak a' Nemzet számára való el adattatását el végezték, és annak napjáúl, Sept. 14-dikén meg is határozták. Jelentette Gróf Metternich, hogy a' Külső dolgokra ügyelő Fr.Minister ugyan, reménységet nyújtott ezen nevezett 3 Nemeseknek, az eránt, hogy a' jószágjok' konfiskáltatása eránt tett rendelkezésnek tellyesítése el fogna halasztódni: de minthogy bizonytalan: ha az em-

Ített nap előtt vennék e' Pári'sból az Alsó-Rajnai Ofztály' Elöljárói a' Minister' parantsolatját: tehát ily környülállásokbann hathatóssann szívekre kötötte a' Fr. Követeknek Gróf Metternich ezen dolgot, emlékeztetvénn őket, mind írásbann mind szóval tett ígéreteikre, 's kérvénn őket, hogy a' hozzájuk való bizodalmat ne engedjék meggyengülni, melynek naponként való erőssébedése el múlhatatlanúl szükséges, a' Békességalkunak tökéletes el végződésére. — Ezenn Írások is, újj-bizonyságai annak az egyenes szívűségnek és buzgóságnak, a' mellyel minden lehetséges eszközök el követődtek 's követődnek, Tsászar Ő Felsége' és a' Német Birodalom' részéről, az áldott Békességnek vízfza-szerzésére; úgy hogy ha talán még egyszer hadra kelne a' dolog, annak igazságos okát hol kellessék keresni? kiki magától el láthatná: és így önnön meg-győződéséből vehetne hathatós ösztönt, a' közönséges ügyét óltalmazó közetörőnek, telyes tehetsége szerént való gyarapítására.

A' Fr. Követek, Sept. 14-dikénn feleltek a' Német Deputázióinak, a' melynek kívánsága szerént való le-rontatásába Kéhlnek és Kaszszelnek meg-egygyeztek, és csak a' Kaszszeli és Kéhli földet kérték már most a' Frantzia Respublika' számára. Meg-ígérték azt is, hogy a' Fr. Kiköltözt-

tekről hozott Törvényei a' Fr. Respublikának, nem fognak a' Rajna bal meljéki volt Német Tartományok Lakosaira alkalmazatódni.

Helvétziai Tudósítások.

Szívet sebhető módra írják a' közönséges Levelek, azt az ifzonyú vérontást, melyet a' Fr. ák, Helvétziának kisebb Kántonaibann követének el Aug. 9 dikénn azért, hogy erőszakosan nyakokra tolnak azoknak egy olyatén új rendtartást, melyet ők, veszedelmesnek látnak magokra nézve. Sok Fr. Tisztek magok megvallják, hogy még ebbenn a' hadban oly öldöklés és pusztítás nem történt: de igen is el van újra keseredve a' Helvétus Nép (valamint szintén az Olasz Országi is, a' hol Fr. ák vagynak, mint minden Utazók egygyezőleg bizonyítják, a' kik gyakran érkeznek most Bétsbe Olasz Országból.)

Az Ausztriai Birodalomhoz tartozó, Helvétziával határos Frickthal Tartománya' széleitől, vissza indúlt a' Fr. Katonaság Sept. 3-dikánn Berna felé.

Olasz Országi Tudósítások.

A' Ligúriai (Genuai) Törvényhozó Tanács, egy Kommissziót nevezett vala ki, a' mint tudjuk, mely, az oda való Kormányzókra leg kissebbet se' halgatván e'

részben, vizsgálja meg, a' Szárdiniai Udvarral folytatott hadnak szerentsétlen kimenetelét. Ezen Kommissziót kényszerítette Aug. 31 dikénn, a' Fr. Követségnek ottani Helytartója Belleville Polgár, hogy minden hatalmát engedje által a' Kormány-széknek. A' Törvényhozó-gyűlés' Ifjabbik Tanátsából ki léptek 9 Tagok; az öregeb-bikből pedig négyen.

A' Cisalpina Respublikát húsz részekre osztotta vala fel Bonaparte, és az ottani Törvényhozó-gyűlés' Ifjabbik Tanátsa' Tagjainak számát 160-ra; az öregebbik Tanáts' Tagjainak számát pedig 80-ra határozta. Most a' Fr. Direktórium, a' Cisalpina Közönségestársaságosztályai számát tizenegyre; a' Törvényhozó-gyűlés' Ifjabbik Tanátsát 80 Tagokra; és az öregebbik Tanátsot 40-re szállította le. Egyéb fundamentomos változásokat is tett a' Konstitúzióbann, melynek már most nagy hasonlatossága vagyon a' Római Respubliká-éval.

Magyar - Ország.

Máramarosi Camerális Administrátor-ságra, Neh. Füghei Csató Ádám Úr' helyé-be, Szentgály József Urat méltóztatott emelni F. Urunk, Győri Camerális Adminisztrátorságból.

Erdély Ország.

Szebenből Sept. 15-dikénn: — „A' sok essőzés, hátráltatta ugyan a' szőlőnek tökéletes értségre mehetését: mindazáltal bőv szüretet reménylünk. Gabona és kukoritza (török buza) is elég termett. Bár tsak azt is mondhatnánk, hogy pénzünk elég van. “

„Még Aug. 24-dikénn írták ide Moldva Fő Városából Jaszsziból, hogy a' Porta, okvetetlen hadat indít a' Frántziák ellen: mert már a' Moldvai Fejedelem Aug. 20-dikánn őrizet alá vétette az odavaló Paran nevű Fr. Konzult, mely tselekedete, jele volt a' Fr. ák ellen lejendő hadvégzésnek. “

Béts.

Ma délutánn ismét hadi próbát tesz az itt őrizetenn lévő gyalogság a' szokott helyenn.

Ts. K. F. M. L. Mack Úr, Nápolyba indúlt Bétsből Sept. 19-dikénn.

A' Kolosvári égés, mely, Augustus' utolsó napján támadott, 's a' nagy szél által élesztetvénn, hiteles Tudósítások szerint, benn a' Városbann száz nagyobb és kisebb épületeket; a' Külső-Városbann

pedig negyvenegygyet emészített meg, némely közhasznú gondolatokra szolgáltatott alkalmatosságot egy jó Hazafinak. Tudja ezen Hazafi, hogy oly rettenetes szélben, mint a' minémű, repítette Kő-osvárat, a' lángakat, minden elgondolható készülétek mellett is, nem egy könnyen lehetett volna hirtelen gátot vetni a' tűznek: de meg van arról is győztetve, hogy ha minden Város-Fertálynak egy egy hosszú bőr-tsővű vízi-puskája lett volna, és ha, avagy csak a' nagy piatzonn, a' hol kezdődött a' gyűlés, két szökő-kút, és azok által formálódni szokott kő-kerítésű tók lettek volna: úgy a' mostani szörnyű kárvallásnak leg-nagyobb részét bizonyossann el lehetett volna hárítani. Ha a' Szemináriumot, az abban tanuló Ifjak szívés buzgósága, nem különben a' Convictuálistáké is, a' magok épületjének alsóbb részét, még most is ki-ragadhatta, lehet mondani, a' lángok' harapozó torkából: ha az el égett, (50 ezer forintnál többre betsültethető) Múzeum Fizikum alatt lévő Bibliothékát, nem különben a' Kormányfő Leveles-bázát, (Archivumát) melynek ajtaja be-égett valamár, még a' mostani szorultságban is meg lehetett menteni: a' midőn nem vólt több két Vízi-puskáknál, melyek közzül a' kisebbnek, minthogy nem vóltak bőr-tsővei: kevés hasznát is lehetett venni; a' nagyobb-

bik pedig oly avúlt állapotban vagyon, hogy az égés alatt háromszor kellett orvosolni; és a' midőn a' vizet, a' Szamosról kellett hordani: el lehet gondolni, hogy ha egynehány vízi-puskák dolgozhattak volna szakadatlanul: úgy Neptúnus tsak hamar diadamaskodott volna Vulkánusonn. Az el égett házak' fel-építése módjáról nem szól az említett Házafi: mert jól tudja, hogy már erről szorgalmasan és sikeressenn fog gondoskodni a' Kormányfőnek különössenn az építésre ügyelő Deputátziója: hanem a' szökő-kútak' készíttetését, és a' vízi-puskák' szerzését szívessenn javasolja. — A' szökő-kútak, nem tsak a' tűz ellen felette szükségesek; hanem sok más tekintetbenn is igen hasznosok. Mennyi időt el vesz oly helyeken a' víz hordás, a' hol távol eső folyó-vizekből vagy kútakból kell azt hordani! 's mely bajossann lehet nyáron által jó friss vizet tartani! a' mely pedig szint oly szükséges mint a' jó kenyér. Bőltsen megfontolvánn ezenn sokféle hasznokat a' Ts. K. Felső, parantsolatot adott ki, hogy a' kik forrásokra akadnak Béts' környékébenn: azokat mindjárt jelentsék bé, hogy azok bé-hozattathassnak Bétsbe tsatornákon, 's szökő-kútak készíthessenek belőlök, jóllehet már eddig is feles számmal vagynak itt a' kö-kerítéses tókat for-

Máló szökő-kútak, 's a' Duna is közöttte foly el, a' Belső- és Külső- Városok egy részének. Fejedelmünk ily atyai gondoskodásának példája, méltánn követést érdemel a' Magyar Haza' két kebelébenn. A' halasztás' mentségéül éppen nem szolgálhat, az alkalmatos Hidraulikus nemlete: mert mi is mutathatunk tsak egy Kérdésre is olyat, a' ki közelebb a' Fel-ség Laxenburgi Vadas-kertjében is tett egy jeles Munkát, 's egyéb nagy Házak' szolgálatjára is meg-kérettetik, 's a' leg-tisztább indulatú készséggel szolgál, ha kívántatik, Hazája Fiainak. Tsak kezdeni kell rehat: mert kezdés nélkül soha nem lehet tovább menni. Látjuk p. o. hogy ma Anglia a' kereskedésnek valóságos Ha-zája: pedig voltak oly idők, a' midőn Angliában is nem tsak nem virágzott a' kereskedés; hanem igen keveset is tudtak róla. Harmadik Edvárd, volt az az első Királlyá Angliának, a' ki kezdette leg-előszőr figyelmetességét fordítani a' kereskedésre, meg-tiltatván 1338-dik eszt. benn, a' gyapjúnak, mely egy kiváltképpen való ágát teszi az Anglus Kereskedésnek, Angliából való ki-hordását, 's igyekezett különös privilégiumok' ígérése által bé-édesgetni Országába a' külföldi Kézmíveseket. Ama' halhatatlan emlékezetű Er-szébet Király-aszfizonya Angliának, nagyobb-

ra nevelte hajóinak számát, mely által Fejedelmévé lett a' tengereknek, 's Országá örökös boldogságára, mindenfelé igyekezett terjeszteni annak kereskedését. 1579-dikbenn, egy Kereskedő-társaságot állított fel Török Országban; az Orosz Udvarral kötött Szövetség által, Archangelbe is kereskedésre nyitott utat a' maga Alattvalóinak; Ámérikában Kolóniákat fundált, mellyekben oly szorgalmatossággal termesztette a' dohányt és nádmézet, hogy az Anglusok, eleikbe hágtak a' Portugallusoknak. — Kronvell, a' ki magát az Angliai Szabadság' Védelmezőjének nevezte, ha nem felelt is meg ennek a' névnek: annyi jót mindazáltal tett Angliának, hogy nagyobbra vitte, 's virágzóbbá tette annak kereskedését, meg nem engedvénn az Anglusokkal kereskedő Nemzeteknek, hogy egyéb portékát vihessenek be Angliába, hanem tsupánn a' magok Tartományokbeli produktumokat. Így kezdődött, 's ily mértékenként jutott Anglia kereskedése, arra a' tökéletességre, hogy már ezen Század' közepe előtt, három negyed részfél nevelte az ő gazdagságát a' tengeri kereskedés: most pedig látjuk, hogy ámbár megvált is egy nagy részétől a' maga Ámerikai Birtokainak, mellyek formáják t. i. az Északi - Ámerikai Respublikát: ámbár igen költséges hadat folytat is: még is a' keres-

kedésből annyi pénzt merít, hogy Másoknak is adhat.

* * *

Ígéretünk szerént a' régi Egyiptomiak tökéletes árkitektúrájának (építésbéli mesterségének) különös remekjeiből kívántunk ha tsak kettőt is említeni. Egygyik, Thebais (Sayd) Városa; másik, a' Myris vagy Moeris tava. — Mely roppant és népes Város lett légyen Thebais: megtetszik Homérus verseiből, mellyek annak fáz kapuit éneklik; és a' Híztórikusok előadásából, mely szerént mind egygyik kapun tíz ezer Vitézeket szállíthatott ki Thebáis. A' romladeki között ezen tsuda Városnak, magasztalnak az Útazók kíváltképp' egy palotát, melynek maradványait nem lehet álmélkodás nélkül szemlélni. Vólt ennek a' közepén egy Szála, mellyet, hat ölnyi vastagságú százhusz Oszlopok tartottak, a' mellyeknek nemes egygyüségű, de egyfzersmind képzelődést emelkedtető nagyságú rendjei közzé erányossann elegyített Obeliskusok, oly sok századokonn által is meg-maradtak épségbenn minde ideig; sőt még a' festett színek is, mellyekben leg-hamarább változást ejt az idők' viszontagsága, meg-tartották a' magok eredeti elevenességét. Ennyire tudták az Egyiptomiak reá nyommi munkáikra a' hallhatatlanság' béklyo-

gét. — — A' Myris tavát Libia széleinn, egy Király építette, az t. i. a' kinek nevérol neveztetett, Myris, mint látni lehetett a' tó-közepéből fel emelkedő két Piramisokról, a' mellyeknek egygyike, magának Myris Királynak kolofszalis formájú képét mutatta trónusbann állva; a' másik pedig, a' Királynénak, Myris Feleségének a' képét. Mely nagy tenger forma tó lett légyen pedig ez: onnét könnyű meg-ítélni: hogy a' leg-hitelesebb le-írások szerént, száz nyolctzvan órányi járású volt a' kerülete; 's a' rendszerént való méjjségének látható tanúi voltak az említett Piramisok, mellyeknek fele volt a' víz alatt, fele pedig a' víz felett: és a' víz felett való rész, három száz lábnyi magasságra emelkedett fel. Ezenn tó' partjann készült egy erányos nagyságú Labirinthus, mely, tizenkét pompás és tágos udvarú palotákból úgy öfzfe volt szöve fonva, hogy a' Látogatók, nem találhattak ki magoktól belőle. Tizenkét nagy szálakat és tizenöttszáz szobákat foglalt magábann az egész alkotmány, 's a' föld alatt is éppenn annyi épületek voltak, mellyek, temető-helyül szögaltak a' Királyoknak, 's lakásúl az úgy nevezett Szent Krokodilusoknak, mellyeket — *meg kell vallani az emberi ész' gyalázatjára* — hogy a' különbenn oly bölts Nemzet, mint az Egyiptomi, Istenek gyanánt tisztelt.